

CARACTERISTICILE STRUCTURALE ALE UNOR TEXTILE ARHEOLOGICE

Carmen MARIAN

Pentru a reuși să le păstrăm, iar atunci când sunt bolnave să le tratăm, obiectele de patrimoniu trebuie cunoscute și înțelese în complexitatea existenței, din punct de vedere atât al realizării materiale cât și al celei spirituale. De fapt, obiectele de patrimoniu trebuie să înfrunte veacurile prin două mijloace: pe de o parte prin materialul și tehnica de execuție, iar pe de altă parte prin mesajul pe care îl adresează oamenilor din toate timpurile. Ele reprezintă, de fapt, materializarea directă a unei idei sau a unui sentiment. Creația artistică sau științifică și valoarea emoțională a unui obiect nu se pot rupe de realizarea lui materială.

Examinarea științifică a devenit o parte esențială a cercetării obiectului de patrimoniu nu numai ca un ajutor în alegerea unui tratament adecvat, dar și pentru a releva specialistului (istoricului de artă, etnografului, arheologului) date asupra condiției și autenticității lui. De exemplu, tehnica de lucru în cazul textilelor, unele particularități ale țesăturilor (lățime, lizieră, contextură), coloranții folosiți (naturali sau sintetici) pot

fi elemente hotărâtoare în stabilirea epocii, provenienței și autenticității unui obiect. Restauratorul trebuie să cunoască și să înțeleagă semnificația generală și valoarea unui obiect pentru a putea păstra nu numai simpla existență materială, ci toate informațiile înglobate și care de fapt constituie înțelesul obiectului.

Cele două fragmente textile ce fac obiectul acestui studiu au fost descoperite în timpul lucrărilor de cercetare arheologică efectuate la Biserica Mirăuți - Suceava. Primul aparține unei piese de costum - tunică, iar cel de-al doilea este un fragment de brâu.

Fragment de tunică

Din punct de vedere al structurii, textila analizată este o țesătură simplă care prezintă desene de legătură create prin folosirea legăturilor atlas cu raport 5. Desimile firelor sunt $Du=85$ fire/cm, $Db=28$ fire/cm. Suprafața mică a fragmentelor studiate nu a permis descifrarea întregului raport al desenului.

Deoarece desenele sunt mari, raportul cuprinde sute de evoluții

diferite ale firelor. Realizarea țesăturilor cu rapoarte mari și foarte mari în urzeală presupune acționarea individuală a firelor de urzeală, excluzându-se astfel ipoteza folosirii mecanismului cu ite.

Legăturile folosite pentru realizarea desenelor în cazul țesăturii studiate sunt atlasurile pătratic A5/3 (pentru motive) și A5/2 (pentru fond). Sunt două atlasuri asemenea constituite prin saltul generator $Su=2$.

Țesătura are fețe diferite. Desenele de legătură sunt realizate combinând și negativând legăturile A5/2 și A5/3. Pe fața II a țesăturii apare A5/3, cu efect de urzeală (la motive) și A5/2 cu efect de bătătură (la fond), iar pe fața I apare A5/3 cu efect de bătătură (la motive) și A5/2 cu efect de urzeală (la fond) (Fig.1).

În cazul legăturilor atlas, dacă unul din sistemele de fire este mai des (în cazul nostru urzeala), atunci aspectul de netezime și luciu este mai pronunțat pe acea parte a țesăturii unde apare dominantă de efect respectivă, iar prin comparație cealaltă parte a țesăturii apare mată. Folosind această observație se pot crea structuri cu diferite motive, din atlas cu efect de urzeală și de bătătură, care dau suprafețe contrastante. Contrastul poate fi și mai mare dacă se folosește pentru motive o legătură cu flotări mai mari.

Acesta este și cazul textilei studiate la care desenul este realizat prin îmbinarea efectului de urzeală

Foto 1. Fragment de tunică. Fața I

Foto 2.
Fragment de tunică.
Fața II

(lucios) cu efectul de bătătură (mat) folosindu-se pentru motive atlasul 5/3 iar pentru fond atlasul 5/2. Astfel pe fața I a țesăturii apar motivele mate pe un fond lucios iar pe fața II apar motivele lucioase pe un fond mat (Foto 1,2).

Toate observațiile făcute asupra structurii acestei textile ne îndreptățesc să tragem concluzia că alegerea parametrilor structurali (fînețe, fire, desimi, contextură) respectă toate regulile de bază ale proiectării unei țesături netede și uniforme, pe care sunt evidențiate motivele ornamentale.

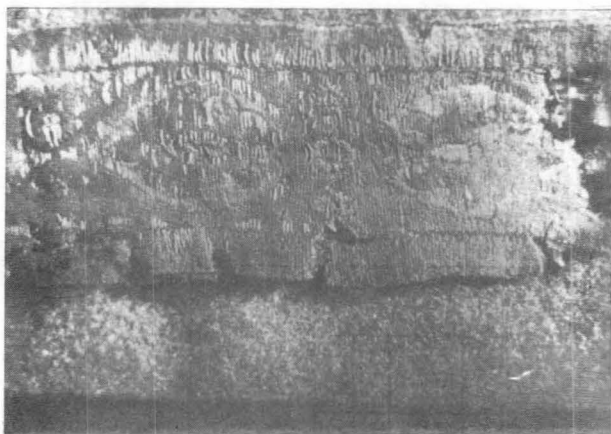

Foto 3. Fragment de brâu. Fața țesăturii.

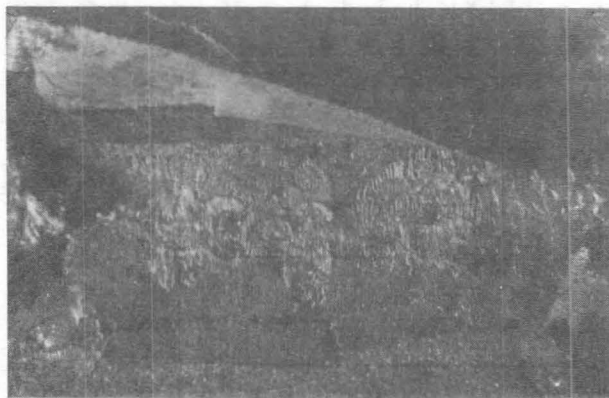

Foto 4.
Fragment
de brâu.
Reversul
țesăturii.

Țesătorii din acea vreme au știut foarte bine să îmbine efectul de legătură (combinarea și negativarea legăturilor A5/2 și A5/3) cu efectul de fire (fire de urzeală mai fine decât cele de bătătură) pentru a obține o structură care să corespundă cerințelor unei țesături suple și fastuoase.

Fragment de brâu

Țesătura brâului prezintă o structură compusă. Spre deosebire de țesăturile simple care sunt alcătuite dintr-o urzeală și o bătă-

tură, țesăturile compuse se realizează cu cel puțin trei sisteme de fire. În cazul brâului, structura multiplă e realizată din trei bătăături și o urzeală (o semitriplă de bătătură).

Țesăturile compuse pot fi cu fețe identice sau cu fețe diferite caz în care sunt realizate prin folosirea elementelor structurale diferite (culoare, finețe, desime, legătură, materie primă).

În stabilirea desenului unei legături compuse se determină următoarele particularități de bază ale structurii:

- schema distribuției de masă a sistemelor multiple în ansamblul structurii. Fiecare sistem de fire este reprezentat în această schemă printr-un dreptunghi hașurat, dacă semnifică urzeala, sau lăsat liber, dacă semnifică bătătura;
- schema de relații între sisteme. Într-o țesătură compusă fiecare urzeală stabilește cu fiecare bătătură o relație care poate fi de legare, de nelegare sau de însăilare în funcție de specificul structurii. Numărul de relații este egal cu produsul dintre numărul de urzeli și numărul de bătăături;

- schema secțiunilor trecând de pe o față pe alta;
- desenele parțiale;
- desenul de sinteză în funcție de alternanța sistemelor multiple.

În cazul brâului studiat, structura e realizată din următoarele sisteme de fire:

- urzeala - U - din mătase. Du 56 fire/cm;

FATA I	FATA II																																																																								
FONDUL A 5/2																																																																									
<table><tr><td>5</td><td>X</td><td>X</td><td></td><td>X</td><td>X</td></tr><tr><td>4</td><td>X</td><td>X</td><td>X</td><td>X</td><td></td></tr><tr><td>3</td><td>X</td><td></td><td>X</td><td>X</td><td>X</td></tr><tr><td>2</td><td>X</td><td>X</td><td>X</td><td></td><td>X</td></tr><tr><td>1</td><td></td><td>X</td><td>X</td><td>X</td><td>X</td></tr><tr><td></td><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table> <p>EFFECT DE URZEALĂ</p> <p>SUPRAFATĂ LUCIOASĂ</p>	5	X	X		X	X	4	X	X	X	X		3	X		X	X	X	2	X	X	X		X	1		X	X	X	X		1	2	3	4	5	<table><tr><td>5</td><td></td><td></td><td>X</td><td></td><td></td></tr><tr><td>4</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>X</td></tr><tr><td>3</td><td></td><td>X</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>2</td><td></td><td></td><td></td><td>X</td><td></td></tr><tr><td>1</td><td>X</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table> <p>EFFECT DE BĂTĂTURĂ</p> <p>SUPRAFATĂ MATĂ</p>	5			X			4					X	3		X				2				X		1	X						1	2	3	4	5
5	X	X		X	X																																																																				
4	X	X	X	X																																																																					
3	X		X	X	X																																																																				
2	X	X	X		X																																																																				
1		X	X	X	X																																																																				
	1	2	3	4	5																																																																				
5			X																																																																						
4					X																																																																				
3		X																																																																							
2				X																																																																					
1	X																																																																								
	1	2	3	4	5																																																																				
MOTIVELE A 5/3																																																																									
<table><tr><td>5</td><td></td><td></td><td></td><td>X</td><td></td></tr><tr><td>4</td><td></td><td>X</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>3</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>X</td></tr><tr><td>2</td><td></td><td></td><td>X</td><td></td><td></td></tr><tr><td>1</td><td>X</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table> <p>EFFECT DE BĂTĂTURĂ</p> <p>SUPRAFATĂ MATĂ</p>	5				X		4		X				3					X	2			X			1	X						1	2	3	4	5	<table><tr><td>5</td><td>X</td><td>X</td><td>X</td><td></td><td>X</td></tr><tr><td>4</td><td>X</td><td></td><td>X</td><td>X</td><td>X</td></tr><tr><td>3</td><td>X</td><td>X</td><td>X</td><td>X</td><td></td></tr><tr><td>2</td><td>X</td><td>X</td><td></td><td>X</td><td>X</td></tr><tr><td>1</td><td></td><td>X</td><td>X</td><td>X</td><td>X</td></tr><tr><td></td><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table> <p>EFFECT DE URZEALĂ</p> <p>SUPRAFATĂ LUCIOASĂ</p>	5	X	X	X		X	4	X		X	X	X	3	X	X	X	X		2	X	X		X	X	1		X	X	X	X		1	2	3	4	5
5				X																																																																					
4		X																																																																							
3					X																																																																				
2			X																																																																						
1	X																																																																								
	1	2	3	4	5																																																																				
5	X	X	X		X																																																																				
4	X		X	X	X																																																																				
3	X	X	X	X																																																																					
2	X	X		X	X																																																																				
1		X	X	X	X																																																																				
	1	2	3	4	5																																																																				

Figura 1.
Combinarea
legăturilor atlas.

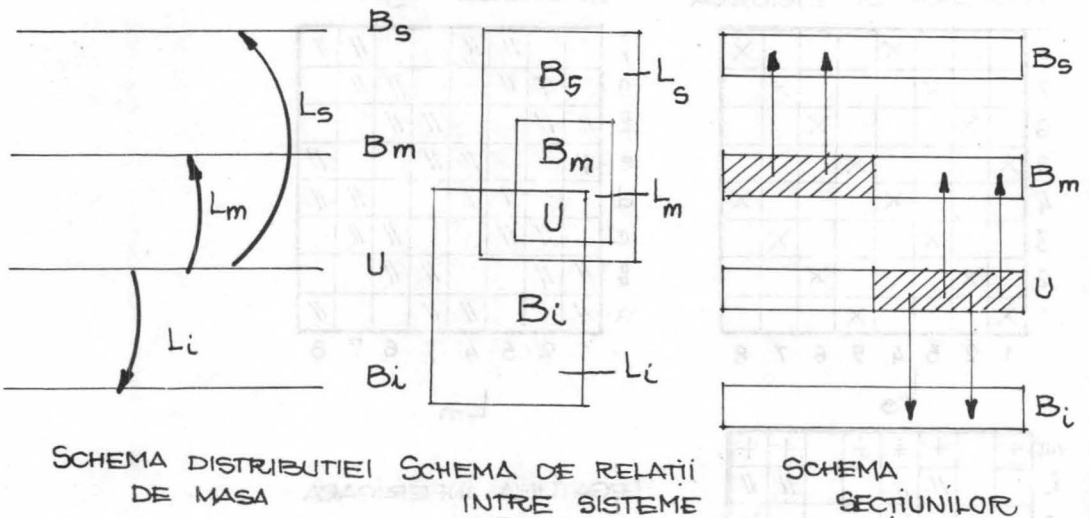

Figura 2

- bătătura medie - Bm - din mătase;
- bătătura 1 - B1 - din mătase
- bătătura 2 - B2 - din fire metalice cu secțiune circulară.

Ordinea de alternanță a bătăturilor este egală a.b 1:1:1

Din schema distribuției de masă se observă că bătătura 1 (B1) este orientată pe fața țesăturii, bătătura 2 (B2) pe reversul ei iar bătătura medie (Bm) nu se vede nici pe față nici pe reversul țesăturii, situându-se la mijlocul structurii (Fig.2).

Urzeala și bătătura medie realizează legătura medie (Lm) sub forma diagonalului întărit D2/2 (o legătură cu efect mixt echilibrat).

Țesătura brâului este o semitriplă de bătătură cu fețe diferite realizate prin schimbarea poziției celor două bătăături: B1 din

mătase și B2 din fir metalic. Pe față vor apare figuri din fir metalic pe un fond din mătase iar pe revers vor apare figuri din mătase pe un fond din fire metalice. Pe reversul țesăturii se obține negativul motivului de pe față (Foto 3, 4).

Datorită degradării firelor metalice nu au putut fi reconstituite desenele legăturii superioare și inferioare. De aceea pentru a exemplifica o astfel de structură, la care am reconstituit doar legătura medie Lm ca fiind un diagonal D2/2, am ales pentru legătura superioară Ls și pentru legătura inferioară Li un motiv geometric derivat din legătura diagonală (Fig.3).

Realizarea țesăturilor multiple de bătătură impune existența mai multor suveici care pot fi deplasate manual sau cu ajutorul schimbătorului de suveici.

LEGATURA SUPERIOARA

8			X				X
7			X			X	
6		X			X		
5	X			X			
4			X				X
3			X			X	
2		X			X		
1	X			X			

L_s

LEGATURA Mijlocie

h			//	//		//	//
g		//	//			//	//
f	//	//			//	//	
e	//			//	//		//
d			//	//		//	//
c		//	//			//	//
b	//	//			//	//	
a	//			//	//		//

L_m

LEGATURA INFERIOARA

viii	+		+	+	+		+	+
h			//	//			//	//
8			X				X	
vii		+	+	+		+	+	+
g		//	//			//	//	
7			X				X	
vi	+	+	+		+	+	+	
f	//	//			//	//		
6		X			X			
v	+	+		+	+	+		+
e	//			//	//			//
g	X			X				
iv	+		+	+	+		+	+
d			//	//			//	//
4			X				X	
iii		+	+	+		+	+	+
c		//	//			//	//	
3			X				X	
ii	+	+	+		+	+	+	
b	//	//			//	//		
2		X			X			
i	+	+		+	+	+		+
a	//			//	//			//
1	X			X				

1 2 3 4 5 6 7 8

viii	+		+	+	+		+	+
vii		+	+	+		+	+	+
vi	+	+	+		+	+	+	
v	+	+		+	+	+		+
iv	+		+	+	+		+	+
iii		+	+	+		+	+	+
ii	+	+	+		+	+	+	
i	+	+		+	+	+		+

L_i

Figura 3.
Desene parțiale